

V Bruseli 7. novembra 2025
(OR. en)

14930/25

SPORT 43

POZNÁMKA

Od: Predsedníctvo
Komu: Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet: Demokracia a transparentnosť v športe
– *výmena názorov*

Delegáciám v prílohe zasielame orientačnú poznámku predsedníctva na uvedenú tému na účely výmeny názorov na zasadnutí Rady (vzdelávanie, mládež, kultúra a šport) 28. novembra 2025.

Demokracia a transparentnosť v športe

Orientačná poznámka predsedníctva

Šport tvorí neodlučnú súčasť európskej spoločnosti. Nie je len o súťažení, výsledkoch a medailách, ale tiež inšpiruje, zapája a spája ľudí naprieč hranicami, kultúrami a jazykmi. Presadzuje radosť, férovosť, inklúziu a rešpekt, čím pomáha formovať aktívnych, zdravých a sociálne angažovaných občanov. Buduje mosty, vytvára spoločný priestor a odstraňuje rozdiely pri dosahovaní spoločných cieľov. Na športoviskách a v miestnych kluboch posilňuje spoločnú identitu a súdržnosť a ukazuje, že fair play a dodržiavanie pravidiel sú základom demokratického občianstva. Šport ako skutočná škola demokracie podporuje morálnu integritu, zodpovednosť a účasť, čím posilňuje spoločenskú štruktúru, na ktorej stojí naša spoločnosť.

Na týchto základoch je postavený európsky model športu. Vychádza z presvedčenia, že šport má nielen zabávať, ale aj presadzovať naše spoločné hodnoty, ako je demokracia, transparentnosť, solidarita a rešpektovanie ľudských práv. Tieto zásady sú základom dôveryhodnosti a legitimacy športu. Bez nich môže šport prísť o svoju zjednocujúcu úlohu ako konštruktívna sila pre dobro spoločnosti. Dánske predsedníctvo EÚ sa preto rozhodlo sústrediť svoju politickú diskusiu práve na demokraciu a transparentnosť v športe.

Dôležitý míľnik v tom predstavuje spoločné vyhlásenie o transparentnosti, demokracii a ľudských právach v práci medzinárodných športových federácií, ktoré iniciovalo Dánsko a severské krajiny v roku 2021. V tomto vyhlásení, ktoré pôvodne podpísalo 23 európskych krajín a doteraz podporilo celkovo 38 krajín, sa presadzuje otvorené a demokratické rozhodovanie a športovým organizáciám, ktoré nesú významnú zodpovednosť za uplatňovanie a presadzovanie čo najlepších demokratických postupov, slúži ako užitočný podklad v domácich a medzinárodných diskusiách. Demokratické a transparentné hodnoty sú dnes pevne zakotvené v politike EÚ v oblasti športu, počnúc Bielou knihou o športe z roku 2007 a Lisabonskou zmluvou z roku 2009 až po pracovné plány EÚ pre šport a program Erasmus+, ktoré posilňujú správne riadenie a robia spoločenskú úlohu športu pevnou súčasťou európskej spolupráce.

Napriek tomuto pokroku sú tu naďalej závažné výzvy. U mnohých medzinárodných športových organizácií pretrvávajú nedostatky z hľadiska demokratickosti, keďže sa v nich prijímajú d'alekosiahle rozhodnutia bez skutočnej účasti členských organizácií, športovcov či občianskej spoločnosti. Transparentnosť je naďalej nedostatočná, napr. pri udeľovaní práv na usporiadanie športových podujatí, kde nejasné kritériá a neprehľadné postupy hlasovania zvyšujú riziko korupcie a nevhodného ovplyvňovania. Šport sa zároveň naďalej využíva ako nástroj na vylepšovanie imidžu (tzv. sportswashing), pri ktorom režimy zneužívajú veľké podujatia na očistenie svojej povesti a odpútanie pozornosti od nedemokratických procesov a porušovania ľudských práv.

Videli sme tiež, čo hrozí v prípade odštiepenecký lig – komerčných podujatí, ktoré nie celkom zodpovedajú základným hodnotám európskeho modelu športu. Uzatvorené súťaže, ktoré nie sú súčasťou systému postupu a zostupu a ktoré podkopávajú solidaritu medzi veľkými a malými klubmi, pretŕhajú dôležité väzby medzi amatérskym a vrcholovým športom a oslabujú otvorenosť a férovosť ako základ európskych športových tradícií. Kultúrne a sociálne väzby medzi klubmi, fanúšikmi a komunitami môže tiež oslabiť presúvanie európskych súťaží z komerčných dôvodov do neeurópskych dejísk. Keď sa šport vzdiali svojmu prirodzenému prostrediu, hrozí mu odcudzenie fanúšikov a môže stratiť svoju úlohu pri uchovávaní miestnej a národnej identity.

Ak bude tento vývoj pokračovať, hrozí, že šport stratí svoju spoločenskú legitimitu. Dôvera verejnosti závisí od jej presvedčenia, že zápasy sa hrajú za rovnakých podmienok a že rozhodnutia sa prijímajú na spravodlivých demokratických základoch. Obhajoba európskeho modelu športu si vyžaduje aktívne úsilie. EÚ, jej členské štáty a športové organizácie musia potvrdiť svoje odhodlanie rešpektovať hodnoty európskeho modelu športu, podporovať otvorené súťaže a zachovávať solidaritu medzi amatérskou a vrcholovou úrovňou.

Obhajovať tento model znamená zasadzovať sa za transparentnosť a morálnu integritu a zároveň zaručiť dostupnosť súťaží a športové výsledky podľa zásluh, a nie na základe finančných možností či uzavretých systémov. Táto transparentnosť, zakotvená v systéme postupu a zostupu, odlišuje väčšinu európskeho športu od komerčných formátov. Nemali by sme sa uspokojiť s tým, že EÚ a jej členské štáty uznávajú autonómne postavenie športu; musíme ostať aktívni, neustále viesť dialóg a snažiť sa zlepšovať. Treba sa jednoznačne postaviť proti presúvaniu európskych súťaží mimo Európy z komerčných dôvodov a opakovane upozorňovať na to, že šport so svojou kultúrnou a spoločenskou hodnotou by sa nemal redukovať na obchodovateľný artikel.

Ďalšou oblasťou, kde je potrebné posilniť transparentnosť a legitimitu, je udeľovanie práv na usporadúvanie významných podujatí. Rozhodovať by sa malo podľa jasných, verejných kritérií a kandidátske krajiny by sa mali hodnotiť na základe svojej bilancie v dodržiavaní ľudských práv, zásad riadenia a slobody tlače. V posledných rokoch oznamovatelia nekalých praktík a nezávislé vyšetrovania odhalili, akým spôsobom môže na prideľovanie turnajov vplývať neprehľadné rozhodovanie, nedostatočný dohľad a manipulácia verejných naratívov vrátane sledovania novinárov a kontroly informácií na potlačenie kritiky. Takáto skúsenosť upozorňuje na to, čo hrozí, ak sa oslabí transparentnosť a zodpovednosť, a poukazuje na to, že je naliehavo potrebné, aby boli bezvýhradnými podmienkami pri prideľovaní a monitorovaní medzinárodných športových podujatí otvorenosť, sloboda prejavu a nezávislá kontrola.

Potom ako sa rozhodne o usporiadateľských právach, sa preto musia zverejniť kompletne výsledky hlasovania a zaručiť transparentný následný postup spolu s nezávislým dohľadom a jasnými požiadavkami na dlhodobý spoločenský a environmentálny odkaz podujatia.

Posilňovanie demokracie a transparentnosti v športe sa však ani zďaleka netýka len usporiadateľských práv. Ide tu tiež o každodenné riadenie federácií, klubov a zväzov a spôsoby spravovania finančných tokov, ochrany a podpory športovcov a spôsoby informovania. Znamená to tiež podporu tých, čo sa v športe zasadujú o morálnu integritu – novinárov, oznamovateľov nekalých praktík a nezávislých odborníkov, ktorých dohľad a odvaha sú nevyhnutné pre vyvodenie zodpovednosti. Základným predpokladom demokratického riadenia v športe je nezávislé a bezpečné pôsobenie týchto aktérov.

Žiadna krajina ani organizácia tieto zmeny nedosiahne sama. Pokrok závisí od silných spojení podobne zmýšľajúcich štátov, podpory medzinárodných športových federácií pri reforme ich postupov riadenia, ako aj od vytvorenia praktických nástrojov a nastolenia štandardov otvorenosti a zodpovednosti. Pre posilnenie kritického a nezávislého spravodajstva a odolnosti voči manipulácii a kontrole naratívov je rovnako dôležité, aby sa v rámci športového ekosystému podporilo vzdelávanie a mediálna gramotnosť.

EÚ, jej členské štáty a športové organizácie môžu spoločným úsilím prispieť k tomu, aby boli transparentnosť a demokracia v medzinárodnom športe pravidlom, a nie výnimkou. Šport nás spája, ale zároveň nás potrebuje. Na ochranu morálnej integrity športu a zachovanie jeho úlohy ako zjednocujúcej sily spoločnosti je potrebný silný, demokratický a spoločný európsky hlas.

Všetky členské štáty sa preto vyzývajú, aby zvažili tieto otázky:

1. Ako môžu EÚ a jej členské štáty čo najúčinnejšie a najkonkrétnejšie podporiť medzinárodné športové federácie pri posilňovaní demokracie, transparentnosti a morálnej integrity v riadiacich štruktúrach – napríklad prostredníctvom spoločných európskych zásad riadenia, v ktorých sa stanovujú jasné štandardy a očakávania?
2. Ako môžu EÚ a jej členské štáty čo najrýchlejšie obhajovať a presadzovať európsky model športu – vrátane hodnôt otvorených súťaží, solidarity medzi všetkými úrovňami športu a spoločenskej zodpovednosti – a zároveň riešiť problém odštiepených líg a presunov európskych súťaží?

Váš príspevok by nemal trvať dlhšie ako tri minúty.